

**NADIĆI GRANICE. PARADOKSALNI KARAKTER
TEOLOŠKOG NADILAŽENJA GRANICA**
MEĐUNARODNI FORUM *JUNGE THEOLOGIE* 2017.
Tanzenberg, 7. – 9. rujna 2017.

Milan DANČUO

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
milan.dancuo@gmail.com

U dvorcu Tanzenberg u Koruškoj od 7. do 9. rujna 2017. godine održao se sedmi po redu međunarodni *Forum Junge Theologie* s temom *Nadići granice – Transgressions*. Forum je okupio mlade teologe, kao i druge znanstvenike, s područja znanosti religija i povijesti kulture koji rade na doktorskim ili habilitacijskim radnjama na teološkim ili humanističkim fakultetima u Austriji, Njemačkoj, Švicarskoj, Hrvatskoj i Sloveniji. Organizator Foruma dr. sc. Franjo Vidović, rektor KPHE – Koruške i rektor Prelature Tanzenberg, stvorio je prostor za međusobnu razmjenu pitanja i saznanja mladih znanstvenika s područja Alpa i Jadrana koji se bave teološkim, religijskim i kulturološkim pitanjima današnjice. Uz dr. Vidovića, znanstveni odbor činili su dr. Isabella Guanzini (Graz), dr. Theresia Heimerl (Graz), dr. Nenad Malović (Zagreb), dr. Marcello Neri (Flensburg) i dr. Mateja Centa (Ljubljana). U uvodnom predavanju dr. Guanzini ukazala je na paradoksalnu dimenziju teološkog nadilaženja granica. Iako su zapovijedi i granice omogućile civilizirano zajedništvo i suživot, Crkva je danas pozvana ne zadržavati se unutar samih granica i ograničenja, već ih nadilaziti širenjem življenja i bezgranične ljubavi za bližnje, zaključila je Guanzini.

Na Forumu je sudjelovalo četrnaest mladih znanstvenika s područja teologije, religijskih znanosti, povijesti, filozofije i sociologije: iz Austrije (5), Njemačke (1), Slovenije (1), Poljske (1) i Hrvatske (6). Izlaganja predavača bila su podijeljena u pet sesija kako bi se fenomen nadilaženja granica razmotrio iz različitih perspektiva i ukratko izložio u kratkom predavanju nakon čega je

slijedio kratki osvrt dodijeljenog člana znanstvenog odbora i kratka rasprava. Naslovi sesija prema tematskim skupinama bili su: (1) Filozofska istraživanja granica, (2) Religijska nadilaženja granica, (3) Nadilaženje granica u povijesti, književnosti i medijima, (4) Crkva, društvo i znakovi vremena, (5) Razmišljanja o pedagoškim i etičkim nadilaženjima granica.

U prvoj tematskoj skupini iz filozofske perspektive temu nadilaženja granica obradila je Isabella Bruckner sa Sveučilišta u Grazu, koja je govorila o granicama kao umjerenom dobru i pragu prema drugima u mislima Ivana Illicha. Zatim su izlagali Marlene Deibl s Bečkog sveučilišta, koja je govorila o nadilaženju granica srama u iskustvu na granici racionalnosti i tjelesnosti, te Ante Svirac s istog sveučilišta, čije je izlaganje bilo na temu pojma granice kod izbjeglica kao paradigme (»Grenzbegriff des Flüchtlings als Paradigma«). U svojem predavanju Svirac je istaknuo aktualnost izbjeglica u današnjem svijetu i važnost koncepta izbjeglice kao koncepta-granice s vlastitom paradigmatskom funkcijom. Temeljeći razmišljanja na filozofiji Giorgia Agambena, predavač je analizirao neke njegove aktualne postavke te istaknuo nužnost nadilaženja granica koje je definirao čovjek. To se može postići novim razumijevanjem čovjeka kao takva, a ne samo kao građanina. Na taj način, zaključio je Svirac, stvarnost država bi ostala sačuvana, no shvaćanje granica između država bi se preispitalo i promijenilo.

U drugoj sesiji s temom religijskih nadilaženja granica dva izlaganja održali su predavači sa Sveučilišta u Zagrebu. Milan Dančuo održao je predavanje naslovljeno »Liturgical language as communication across boundaries« (Liturgijski jezik kao komunikacija preko granica), a s. Krista Mijatović predavanje pod naslovom »Borders or membranes? Convent as *heavenly embassy*: 3D transformation« (Granice ili membrane? Samostan kao *nebeska ambasada*: 3D transformacija). Dančuo je u svojem predavanju istaknuo specifičnost liturgijskog jezika kojim se u liturgijskom slavlju ulazi u dijalog i komunikaciju s Bogom te sudjeluje u Božjem otajstvu spasenja, nadilazeći na taj način granice ovog svijeta. Predavač je naglasio važnost poimanja liturgijskog jezika u njegovoj simboličkoj dimenziji: kroz iskustvo ljudskog osjetila i percepcije događa se i uzbiljuje otajstvenost. Stoga i liturgijsko slavlje nije samo obred nego uvodi pojedinca i zajednicu u obredni dinamizam u kojem se postaje dionicima Kristova spasenjskog događaja, zaključio je Dančuo. Predavanje s. Kriste Mijatović bilo je usmjereno na granicu između vremena i vječnosti, odnosno između neba i zemlje, a ta granica jest smrt. Kroz dimenziju vjere smrt se promatra ne toliko kao granica, već kao membrana koja povezuje dva svijeta. Samostani, zbog specifičnog načina života, mogu se promatrati kao *nebeske ambasade*,

fragmenti neba na zemlji i vrata prema vječnosti, istaknula je Mijatović. Samostani stoga postaju tzv. eshatološke membrane čiji je zadatak transformacija posvećenih osoba preko triju smrti (3D transformacija – D za eng. *death*): prva smrt staroga čovjeka u krštenju, druga smrt u svetim zavjetima za posvećene osobe kao anticipiranje Kraljevstva nebeskoga te treća smrt kao odvajanje duše i tijela na kraju zemaljskog života. Mijatović je zaključila da treća smrt označava dovršetak te je prolaz kroz treću membranu konačni ulazak u vječnost. Posvećenim osobama konstantna 3D transformacija omogućuje življenje *eshatona* i nadilaženje njihovih granica.

Treća tematska cjelina drugog dana Foruma obrađivala je nadilaženje granica u povijesti, književnosti i medijima. Predavanja na temu o devijaciji granica u agrarnom sustavu na primjerima od XVII. do XX. stoljeća u austrijskim pokrajinama održao je Peter Wiesflecker iz Arhiva Štajerske vlade. Kathrin Trattner sa Sveučilišta u Grazu izlagala je na temu seksualnih nadilaženja granica i voajerizma u kinematografiji s posebnim naglaskom na filmovima o ženskim redovnicama iz 70-ih godina XX. stoljeća. Tu cjelinu zaključio je Thies Münchow sa Sveučilišta u Flensburgu, koji je izlagao na temu nadilaženja granica i pojmovima graničnih iskustava u djelima Howarda Phillipsa Lovecrafta.

Predavanja četvrte sesije tematski su bila usmjerena prema Crkvi, društvu i znakovima vremena. Piotr Kubasiak sa Sveučilišta u Beču održao je predavanje na temu granica između države i Crkve te o aktualnim problematikama i nužnosti kritičkog promišljanja. Tadej Rifel s Instituta sv. Stanislava u Ljubljani izlagao je na temu migracija i, na tragu dvojice austrijskih teologa Polaka i Zulehnera, predstavio glavne naglaske teologije migracija. Nenad Palac i Bruno Petrušić sa Sveučilišta u Splitu održali su predavanje naslovljeno »Pope Francis's messages for World Refugee Day and EU: migrant crisis« (Poruke pape Franje za Svjetski dan izbjeglica i EU: migrantska kriza). Predstavljajući specifičnost Europske unije kao zajednice bez granica i analizirajući aktualne poteškoće, predavači su usporedno prikazali i poruke pape Franje prigodom Svjetskog dana izbjeglica. Teološki i pastoralni naglasci iz Papinih poruka mogu postati polazište za sustavniju i širu analizu, a Crkva kao zajednica bez granica može pridonijeti pravednijem i kvalitetnijem rješavanju problema vezanih uz migrantsku krizu, zaključili su Palac i Petrušić.

U posljednjem petom tematskom dijelu polazište su bila pedagoška i etička nadilaženja granica. Davis Novakovits s Bečkog sveučilišta održao je predavanje na temu funkcije granica u životu mladih ljudi s naglaskom na važnost granica za edukaciju adolescenata i nužnost nadilaženja takvih ogra-

ničenja. Martina Vuk sa Sveučilišta u Fribourgu u svojem predavanju naslovljenom »Disability and Vulnerability – impediments or possibilities?« (Invaliditet i ranjivost – prepreke ili mogućnosti?) istaknula je dvije osnove poteškoće vezane uz invaliditet. Prva poteškoća jest postavljanje granice komunikacije između invalida i ne-invalida, koja se bazira na strahu od interakcije i prihvatanja osobe s invaliditetom kao jednake u pravima i dostojanstvu. Druga poteškoća jest pretpostavka da osobu s invaliditetom treba izliječiti i učiniti normalnom. Vuk je naglasila da je potrebno ispravno shvaćanje invalidnosti, a samim time i shvaćanje što u konačnici znači biti čovjek, polazeći od ispravnih teoloških i filozofskih načela u društvu, kulturi i Crkvi. Ranjivost općenito postaje prilika vrednovati različitost ljudskih stanja. Ući u odnos s drugim, biti izložen i »gol« pred drugima u isto vrijeme je i rizik, ali i nužnost, međutim to može postati i prekrasan način duhovnog i ljudskog rasta, zaključila je Vuk.